



SE TEASER

Cinema Rex

I ett delat Jerusalem, mellan murar och mistro, möts två barn på biografen Cinema Rex. Han pratar hebreiska, hon pratar arabiska – men när filmen börjar får de plötsligt ett gemensamt språk. Genom skratt, drömmar och äventyr på duken växer en vänskap fram som trotsar de vuxnas fördomar.

Cinema Rex är en poetisk och hjärtevärmande berättelse om hur barn kan hitta varandra bortom vuxenvärldens konflikter – och om filmens kraft att förena människor.

Rek för åk 2 t.o.m. 7

INTRODUKTION

Cinema Rex är en kort animerad film sprungen ur verkligheten och visuellt inspirerad av Disneys äldre klassiker. Filmen har visats och prisats på festivaler över hela världen, och var bland annat den första israeliska filmen någonsin att prisas på den prestigefulla filmfestivalen i Annecy.

Filmen påminner om hur människor kan mötas genom likheter, istället för att bygga murar av olikheter.

Handledningens första avsnitt ger en introduktion till konflikten mellan Israel och Palestina. Beror på barnens ålder och undervisningssammanhang kan avsnittet och frågeställningarna ges mer eller mindre utrymme.

HANDLING

Filmen utspelar sig i Jerusalem år 1938, i en tid då staden är delad mellan olika grupper. På biografen Cinema Rex arbetar en maskinist (personen som sköter projektorn inne i maskinrummet bakom filmsalongen), som är jude och har en liten son, Moeiz, med sig till jobbet. På biografen finns också den arabiska flickan Ranin, som säljer popcorn tillsammans med sin mamma.

Barnen talar inte samma språk – Moeiz bara hebreiska och Ranin bara arabiska – men de dras till varandra under biovisningarna. När ljuset släcks i salongen kan de genom filmupplevelsen dela känslor, reaktioner och drömmar, och på så sätt växer en vänskap fram.

I filmen och fantasin utforskar de världen och äventyrar tillsammans.

Efter en tid upptäcker föräldrarna barnens kontakt. De reagerar negativt och markerar att barnen inte ska umgås.

När projektorn stannar släcks magin och filmvärlden ersätts av den verkliga världen. Ljuset i salongen tänds, biografen töms på folk och föräldrarna drar med bestämda steg Moeiz och Ranin åt varsitt håll – men innan de skiljs presenterar sig barnne för varandra. Nu är de inte främlingar längre, utan vänner som känner varandras namn.



Princess Mary Street, Jerusalem mellan 1940 och 1946. Verklighetens Cinema Rex syns till vänster i bakgrunden. (Library of Congress via Wikimedia Commons)

Koppling till läroplanen, Lgr22

Filmen är lättillgänglig och har en bred målgrupp. Barn i olika åldrar tillgodogör sig olika delar av filmens innehåll. Filmhandledningen är framtagen för ett pedagogiskt sammanhang i mellanstadiet.

SAMHÄLLSKUNSKAP åk 4-6

Individer och gemenskaper

- Sociala roller och normer i olika sammanhang, till exempel inom familjen och i vänskapsrelationer. Könroller, jämställdhet och sexualitet.

Samhällsresurser och fördelning

- Exempel på skilda ekonomiska och sociala villkor för barn, i Sverige och i olika delar av världen.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut, genom att rösta i allmänna val och till exempel genom elevald i skolan eller genom att skapa opinion i sociala medier.

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.
- De nationella minoriteterna judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar: kultur, historia och rättigheter.

Information och kommunikation

- Mediernas roll som informationspridare, opinionsbildare och granskare av samhällets maktinnehavare samt som underhållare.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.

RELIGIONSKUNSKAP åk 4-6

Religion och samhälle

- Hur religioner framställs och representeras på olika sätt i media och i andra sammanhang och hur det kan påverka människors bilder av sig själva och andra.

BILD åk 4-6

Bildanalys

- Hur bilder påverkar och förmedlar budskap. Ord och begrepp för att kunna samtala om bilders innehåll, uttryck och funktioner.

För yngre barn lämpar sig fokus på språk och berättande, inom ämnena svenska och bild. Inom de samhällsorienterande ämnena blir det naturligt att samtala om individer och gemenskap; barn och vuxna och konflikter och konfliktlösning på olika nivåer.



ISRAEL-PALESTINA

Cinema Rex utspelar sig i Jerusalem år 1938. Staden var – och är fortfarande – en plats där människor med olika språk, religioner och traditioner lever nära varandra, men ofta i konflikt.

Konflikten har sin grund i att både judar och araber ser samma område som sitt hem och sitt land.

Innan staten Israel utropades 1948 kallades området Palestina, eller ibland Det heliga landet, och var länge en del av Osmanska riket. Där bodde främst araber, men också en mindre grupp judar som alltid funnits i området, även om många hade fördrivits av romarna redan på 100-talet e.Kr.

Efter första världskriget delades Osmanska riket upp. Storbritannien fick i uppgift, av Nationernas förbund (FN:s föregångare), att styra Palestina som ett så kallat mandatområde. Då fick Palestina också fast markerade gränser: förutom det som i dag är Israel, Västbanken och Gazaremsan ingick även området öster om Jordanfloden (som senare blev Jordanien).

När antisemitismen i Europa växte under 1900-talet växte också den sionistiska rörelsen – judar som ville skapa en egen stat i sitt historiska hemland. Särskilt efter Förintelsen under andra världs-

kriget, då sex miljoner judar mördades, flyttade många judar till Palestina. Samtidigt ville araberna som redan bodde där ha självständighet, och motsatte sig att fler judar kom.

Konflikterna blev allt fler, och frågan gick vidare till FN, som 1947 röstade för en delningsplan. Den innebar att en del av Palestina skulle bli en judisk stat (Israel) och en annan del en arabisk stat (Palestina). Jerusalem skulle styras av FN, eftersom staden är helig för både judar, kristna och muslimer.

Många judar hyllade beslutet, men de flesta palestinier och de arabiska grannländerna sa emot. När staten Israel utropades 1948 utbröt genast krig mellan Israel och flera arabstater. Hundratusentals palestinier flydde eller fördrivs från sina hem – en händelse som kallas Nakba ("katastrofen" på arabiska). De flesta fick aldrig återvända. Samtidigt blev Israel en fristad för många judar som överlevt Förintelsen.

- I skolan lär vi oss om olika länder. Vad är ett land?
- För att räknas i praktiken behöver ett land accepteras och erkännas av andra länder. Erkänner andra länder Israel? Varför / varför inte?

- Erkänner andra länder Palestina? Varför / varför inte?

- Tänk om du och din familj tvingades lämna platsen där ni bott i flera generationer, för att det skulle bli ett annat land som andra skulle bo i. Hur skulle det kännas? Vad skulle du göra?

- Tänk om du och din familj hade bott i ett land men aldrig känt er riktigt hemma eller välkomna, om er släkt var utspridd i världen efter förföljelser och diskriminering på grund av er tro. Tänk om en helig plats på jorden där dina anfäder bodde, alltid har känts som ditt "hemland". Tänk om dina släktingar torterats och dödades under Förintelsen och du sen lovats "återfå" "er" plats på jorden där du skulle få bo och leva i fred – men så vill de som bor där inte flytta på sig! Hur skulle det kännas? Vad skulle du göra?

- Tänk om din mormor och morfar blev av med sitt hus och sin mark och stred hela sitt liv för att få tillbaka sitt hem, din mamma och pappa och sen deras barn – däribland du – fortsatte striden. Tänk om konflikten hade kostat flera i familjen livet. Hur skulle det kännas att sluta strida? Vad skulle göra det möjligt att gå vidare?

När man pratar om framtiden för Israel–Palestina brukar man tala om några tänkbara alternativ, även om allt kräver eftergifter och kompromisser som är svåra att få samsyn kring.

- Vad menas med en **tvåstatslösning** i Israel–Palestina-konflikten? Vilka argument finns för? Vilka mot?

- Vad menas med en **enstatslösning**? Vilka argument finns för? Vilka mot?

- Samernas land Sápmi är inte en stat. Kan man säga att Sverige och Sápmi är en slags enstatslösning? På vilket sätt? Vad är likt – och vad är annorlunda jämfört med Israel–Palestina?

- Hur anser ni i klassen att konflikten Israel–Palestina borde lösas? Är det en viktig utgångspunkt att förstå båda sidor av konflikten? Varför? Vad behövs för att kunna få en varaktig fred och en på riktigt helig plats på jorden?

FILM SOM FÖRENAR

Mitt i det oroliga Jerusalem fanns något speciellt: biografen Cinema Rex. Den öppnade 1938 av Joseph Pascal Albina, en arabisk-kristen affärsman, som senare tog in Yona Friedman, en judisk entreprenör, som delägare.

Cinema Rex visade både arabiska och europeiska filmer och fungerade som en plats där araber, judar och briter i Jerusalem kunde mötas. Biografen var verksam genom 40-talet, men brändes ned i december 1947 i samband med oroligheterna efter FN:s delningsbeslut.

I filmen möts en judisk pojke och en arabisk flicka på biografen. De förstår inte varandras språk, men i biosalongen behövs inga ord – berättelserna på filmduken blir ett gemensamt språk. Genom filmens magi hittar de varandra och bygger en vänskap, trots att vuxenvärlden utanför säger att de borde vara fiender.

Cinema Rex visar att konst och kultur kan bli broar mellan människor, även i tider av konflikt. Filmen påminner oss om att vi kan känna samma känslor, drömma samma drömmar och skratta åt samma scener, oavsett vilket språk vi talar.

- Filmspråk kan fungera som ett språk över språkgränserna. Hur och varför?

- Har du själv upplevt att en film, bok eller låt skapat en känsla av samhörighet med andra?

- Kan film hjälpa oss att förstå andra människors liv? Hur då?

- Tror du att en film kan förändra hur vi ser på världen – eller till och med på oss själva?

- Vad menas med "perspektiv"? (Perspektiv finns praktiskt i filmen i form av bildvinkel, men kan också vara ett uttryck för något större som handlar om olika synsätt...)

- Om du fick skapa en plats där människor från olika bakgrunder kunde mötas, ungefär som på biografen i filmen – hur skulle den platsen se ut?

- Om du fick välja en film att visa för hela världen för att sprida vänskap – vilken skulle det vara?



BARN SOM VÄGVISARE

I Cinema Rex ser vi hur två barn hittar varandra genom filmens värld, medan de vuxna runt omkring bär på rädsla, fördomar och fiendskap. Barn har ofta en större nyfikenhet och kan lättare se likheter istället för skillnader. Vuxna, som levt längre, kan ibland fastna i gamla konflikter eller tankar om "vi" och "dom". Filmen påminner oss om att barns sätt att möta världen kan vara en väg till vänskap och förståelse – också i de mest delade samhällen.

Förr hade många skolelever brevvänner – man skickade brev till barn i andra länder och lärde känna varandra genom att skriva till varandra. Idag kan barn mötas på många andra sätt: genom digitala utbyten i skolor, internationella läger eller via nätet. När barn får mötas och prata, upptäcker de ofta att de har mer gemensamt än de trodde – samma drömmar, samma frågor, samma humor. Sådana mötesplatser blir som små broar mellan olika delar av världen, där vänskap kan växa trots alla gränser.

- Varför tror du att barnen i filmen ville bli vänner? Vad är det som gör att barn tycks ha lättare att bli vänner än vuxna?

- I filmen är det de vuxna som separerar barnen åt. Skulle det kunna bli tvärtom; att barns vän-

skap kan förändra hur vuxna tänker om "vi" och "dom"? Kan barn rentav visa vägen för vuxna och locka till steg mot fred?

- Tänk om det fanns något som "Förenta Barnnationen", där barn från hela världen fick diskutera och fatta beslut tillsammans. Vad skulle du ta upp allra först?

- Har ni något utbyte eller samarbete med barn i andra delar av världen, i er skola? Vad får ni i så fall ut av det? Språkkunskaper, förståelse och/eller nyfikenhet för andra platser och levnadsförhållanden kanske? Något annat?

- Alla människor är både lika och olika varandra. Hur tror du att de allra flesta hoppas få leva sitt liv? (Friska, trygga, glada ... kanske? Något annat?) Vad hoppas du själv på?

- Vad tror du skulle bli annorlunda om barn fick bestämma mer i världen? Skriv en berättelse eller kanske ett manus till en egen kortfilm!



PÅ BIO, NU OCH DÅ

När filmmediet kom kallades det "rörliga bilder" men egentligen rör sig ju inte bilderna, utan framkallar illusionen av rörelse genom att visas snabbt efter varandra med små förändringar mellan varje bild (oftast 24 bilder per sekund på bio).

1938, när filmen utspelas, visade biografer film från filmremsor i 35 mm-format som rullades genom filmprojektorn. Man ser de stora filmrullarna inne i maskinrummet hos pappan. Det var en standard som användes över hela världen. En långfilm rymdes inte på en rulle utan maskinisten bytte rulle, ofta mellan två projektorer för att publiken inte skulle märka när en rulle tog slut. Filmens ljud var tryckt som ett optiskt spår på filmremsan och lästes av i projektorn. (Men 1938 var det inte ens 10 år sedan den första svenska filmen med ljud gjordes!)

Att gå på bio var högtidligt och publiken klädde ofta upp sig. När lamporna släcktes delade publiken en gemensam upplevelse – skratt, spänning, tårar – oavsett språk eller bakgrund.

Tips! Hur fungerar det på en biograf idag?

Finns det fortfarande en maskinist och hur har jobbet i så fall förändrats i och med digitala format? Boka ett skolbiobesök och passa på att fråga om möjligheten att få veta mer om vad som försiggår bakom magin!

Produktionsuppgifter

Originaltitel: Cinema Rex
 Regi: Mayan Engelman, Eliran Peled
 Speltid: 8 min
 Land: Israel, 2021
 Tal: Arabiska, hebreiska
 Text: Svenska
 Tillgängliga format: VOD

Bokning

Smorgasbord Picture House
log@smorgasbordpicturehouse.se

Mer information, trailer och översikt:
www.smorgasbordpicturehouse.se/pedagog